Englands-fararnas aktievinster

Inlägg av f advokaten Claes Sandels och av Harry Margulies i anledning av Peter Sundgrens artikel i föregående nummer av Skattenytt s 353 f.

Claes Sandels' inlägg

Grymta månde våra Englands-farare, när de får höra, att transferkravet för skattefrihet i Sverige skulle gälla redan från och med den 9 april (berömd kupp-dag) 1983 och inte först från den 1 januari 1985. Behörig engelsk myndighet har nämligen gett dem rakt motsatt besked, f ö också lovat att om så behövs ställa upp till förhandlingar med det svenska finansministeriet. Efter detta besked har utlänningarna i England rättat sig, eventuellt därtill nödda och tvungna på grund av valutarestriktioner i hemländerna.

1. Hur det var innan det blev som det nu är m m

Vi ska nu granska Peters resonemang och då börja med att titta på transferregelns tillkomsthistoria.

Regeln har i skiftande versioner varit med ända sedan det första Englandsavtalet tillkom, vilket var 1949. I det följande avtalet, tillkommet 1960, var den oförändrad. Den nuvarande versionen tillkom 1968. Den ersattes 1983 med en ny version, som kommer att gälla från och med den 1 januari 1985.

Vi har alltså att röra oss med de tre versionerna 1949—1960, 1968 och 1983.

I 1949—1960 års version fanns ej med den begränsning av svensk beskattningsrätt, som ligger i kravet att inkomsten måste härröra ''från inkomstkälla i en av staterna''. Ändå var det inte fritt fram för Sverige före 1968 heller. Då rådande restriktion för Sverige var emellertid inte i sin helhet inrymd i artikel II (2) utan uppdelad mellan denna å ena sidan och övriga artiklar å den andra. I II:2 begränsades transferkravet till att gälla endast

''Då inkomst enligt detta avtal är undantagen från beskattning i en av staterna under villkor (med eller utan andra villkor) att inkomsten är föremål för beskattning i den andra staten'' etc.

I övriga artiklar antingen fanns eller saknades villkoret ifråga. Det sagda innebär ur analytisk synvinkel, att alla inkomstslag uppdelades i två klasser. Den ena klassen, säg klass 1, var i Sverige — som här är den åsyftade staten — skattebefriad oavsett transfer, klassen 2 däremot endast vid transferering. Reavinster på lös egendom var hänförd till klass 1, vilket är viktigt att lägga märke till. Detsamma gällde t ex inkomst av rörelse (sådan utan fast driftställe i Sverige). Till klass 2 hänfördes t ex ränta och royalty.

I 1949 och 1960 års avtal tillämpades exemption-principen. Denna utbyttes 1968 mot credit-principen. Formuleringen i II (2) blev då inadekvat. Det ovan

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-07 17:22:41

citerade avsnittet i II (2) liksom de däri åsyftade avsnitten i vissa av de övriga artiklarna rensades då ut. Som ersättning för allt det utrensade insattes i II (2) ''från inkomstkälla i'' etc.

I prop 1968:141 beskrivs det här skildrade sålunda:

''Ändringen är av formell natur och har föranletts av att båda staterna avser att tillämpa credit of tax-metod (avräkning av skatt) som huvudprincip för undvikande av dubbelbeskattning (art 9 i tilläggsprotokollet).''

2. ''Från inkomstkälla i'' etc

I förhållande till den mycknа text som i 1949 och 1960 års avtal nedlades på att kartlägga transferkravets revir framstår formuleringen ovan i 1968 års version av II (2) onekligen som kort-kort. Hur kunde man känna sig säker på att separeringen av de skilda inkomstslagen mellan klasserna 1 och 2 skulle fungera?

Tydligen måste till en början analyseras begreppet ''inkomstkälla''. Det som främst här intresserar oss, är reavinst på aktier. Vi gör ett exempel och examinerar det. En person i London säljer en svensk aktie till en person i Paris. Vi har då tre kandidater till rangen av källa. I London finns den försäljning, som gett vinsten. I Paris finns köpet. Från Paris kommer alltså det belopp, i vilket vinsten ingår. I Sverige finns bolaget, som dock kanske har sin verksamhet i all huvudsak i utlandet.

I en stegvis eliminering av kandidaterna försvinner först *Sverige*. En ''källa'' är något från vilket något — här pengar — *bortförs*. Bolaget berörs över huvud taget ej av aktieaffären. I *senare* avtal Sverige träffat, t ex det nya avtalet med England, har ''källa'' definierats på ett sätt, avvikande från ordets gängse innebörd. (I stället för att medge beskattning av ''källa'' har man kallat det man medges beskatta för ''källa''. Detta uttryckssätt är ju i och för sig möjligt men kan te sig bakvänt). Men 1968 hade ingen ännu tagit sig detta före. Vidare är det ingalunda så, att en vinst nödvändigtvis genereras genom framgång för bolaget. Det går bra att tjäna också på baisse-spekulationer. Ur ''källor'' som rinner *nedåt* kan intet hämtas!

Paris ligger något bättre till än Stockholm. Från Paris kommer nämligen pengarna. Och bortsett från fastighet, som är en alldeles speciell historia — det sålda objektets beskaffenhet och lokalisering spelar en avgörande roll — och rörelse med fast driftställe är det en allmän princip i internationell källbeskattning att *en första förutsättning för att en stat skall tillerkännas beskattningsrätt är att det är från den staten pengarna kommer.* Paris kommer emellertid inte att göra några anspråk. Där finns ingen vinst. Även Paris är ute.

Kvar är *London.* Naturligtvis är London rätt plats. Redan intern svensk rätt betraktar reavinst som frukten av spekulation.[1] Att externt samma synsätt

1. Se SOU 1949:9, s 60 sista st.

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-07 17:22:41

anlagts framgår av ett uttalande[2] av den svenske chefsförhandlaren vid tillkomsten av det allra första avtalet — det av 1949 — med England:

''The basis of the imposition is the fiction of a casual profit from speculation''.

Nu gör vi ett mellanstick i form av en utflykt till inkomstslaget rörelse. Även här gör vi ett exempel. Från en rörelse i London utan fast driftställe i Sverige säljs till Stockholm indiska tyger och gamla holländska mästare. Den första förutsättningen för beskattning i Sverige föreligger. Det är från Sverige pengarna kommer. Skulle man i lokutionen ''från inkomstkälla i'' etc hoppa över de andra och tredje orden, då gällde också transferkravet. Men poängen i den betydelse fast driftställe tillagts i detta såväl som i andra skatteavtal är just, att trots kommersen i Sverige någon här lokaliserad inkomstkälla *inte* anses förefinnas. Transferkravet gäller alltså inte.

Ingen skulle falla på tanken att åberopa den eventuella värdestegringen på varorna som skäl för beskattning i Indien och Holland. Men om den som yrkesmässigt ehuru utan fast driftställe säljer lös egendom i Sverige inte anses ha inkomstkälla här, finns naturligtvis ännu mindre anledning att anse icke-yrkesmannen ha sådan.

3. Varför begränsas II (2):s revir?

En svensk är benägen att betrakta II (2) som en skatteflyktsregel av här gängse slag och att bli folkhemskt förvånad över att Sverige inte på alla slags inkomster kan ställa transferkrav. Under den tid vi haft skatteavtal med England har England ibland haft, ibland saknat, någon form av reaskatt på bl a aktier. Förklaringen till restriktionen i II (2) för Sverige kan alltså inte vara den enkla, att före 1965 års skattereform i England en transferering inte skulle leda till skatt i England och att man 1968 lät vid det gamla bero.

Reavinstbeskattning är i många sammanhang något av en joker. I det här aktuella faller kanske främst i ögonen, att det interna engelska skatteanspråket upprätthålls vida effektivare på otransfererade reavinster än på t ex ränta och royalty. Analogin med rörelse är också här intressant.

Det vore synd på så god vara att här undanhålla läsaren en till fiskaler av Ekenberg riktad uppmaning.[3] Formuleringen anknyter till 1949—1960 års version av transferregeln och till rörelse, men uppmaningen är lika giltig för 1968 års version och för reavinst:

''Då avtalet ej gör förbehåll om utredning angående skattskyldighet (t ex beträffande inkomst i art III) böra de svenska beskattningsmyndigheterna ej uppställa krav härutinnan''.

---

2. Citatet hämtat ur Koch och Ekenberg: ''Tax relations'' etc., Amsterdam 1956.
3. Se Sv. Skattetidning 1950 s 267

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-07 17:22:41

4. Felen i Peters resonemang

Avtal är till för att binda. Men Peters slutsats är, att parterna i ett skatteavtal lever i ett nära nog helt fritt förhållande. En engelsk Peter måste ju för engelsk del kunna göra anspråk på samma rörelsefrihet som en svensk Peter menar finnas för Sverige. Förklaringen till Peters slutsats ligger i följande brister i hans resonemang.

För det *första* gäller rätten enligt Art II (3) för vardera staten att tolka ett ''uttryck'' (''term'') i avtalet enligt egen intern lag endast just ett ''uttryck'' (''term''), alltså inte — som Peter menar — ett begrepp. ''Från inkomstkälla i Sverige'' implicerar ett begrepp, men är inte ett uttryck i svensk lag.

För det *andra* föreligger rätten ifråga endast ''såvitt icke sammanhanget annorlunda kräver''. Detta betyder, att rätten ifråga kan avskäras av varjehanda indikationer om annan än ''intern'' mening. Peter tolkar t ex ''inkomst'' (''income'') i II (2) som inkluderande reavinster, vilka ju enligt engelsk intern rätt inte utgör detta. (Båda språken är relevanta.) Men i samma avtal (Art XIII) används lokutionen ''inkomst eller skattepliktig realisationsvinst'', vilket innebär att ''inkomst'' där exkluderar reavinster. Vidare måste Peters tolkning förutsätta, att vid tillkomsten av 1968 års version parterna antingen missat skiljaktigheten i de båda interna lagarna eller medvetet lämnat tolkningsfrågan öppen för framtida förhandlingar. Båda alternativen ter sig högst osannolika. Med hänsyn till vad som sagts ovan under 1—3 är emellertid för oss frågan om ''income'' ointressant. Men den blir omedelbart betydelseladdad för den som inte är med på noterna ovan i 1—3.

För det *tredje* gör Peter den tysta förutsättningen, att en stats rätt att tolka enligt sin egen interna lagstiftning gäller även om denna *ändrats* efter avtalets träffande. Betydelsen av en term i avtalet skulle alltså alltid vara ''ambulatorisk'' i motsats till ''statisk''. Så är det inte.

När dessa tre sätt att tolka kopplas i kaskad — som i fallet ''från inkomstkälla i'' — blir effekten förödande. Lokutionen var inte med i 1949—1960 års version. *Något* borde den då rimligen ha att säga även den, som inte har till hands facit i form av prop. 1968:141. Av 1968 års bygge finns inte kvar en sten, som ligger säkert. Peter tolkar på ett sätt som ställer på huvudet alla principer för tolkning av avtal i allmänhet och skatteavtal i synnerhet.

Med Peters resonemang skulle f ö den engelska kusten ha legat öppen och försvarslös mot en omfattande invasion av svenska fiskaler. Sverige har för sin utvidgade beskattningsrätt internt ställt villkoret, att aktieägaren tidigare bott eller vistats i Sverige. Om Sverige inte visat denna självpålagda återhållsamhet, skulle vi med Peters resonemang under tiden 9 april 1983—31 december 1984 haft ett, låt vara villkorat, smaskigt skatteanspråk mot utlänningar i England oberoende av hudfärg, religion och nationalitet. Faktiskt skulle emellertid nuvarande skatteavtal stävja ett försök till sådan ny skandinavisk invasion.

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-07 17:22:41

Det finns åtskilligt mer att hämta än ovan tagits fram, genom en blick på dels Englands avtal med andra länder än Sverige dels det nya avtalet med Sverige. Det får emellertid här vara.

Beträffande principerna för tolkning av skatteavtal har jag haft den turen, att medan jag skrivit detta inlägg tryckpressarna i London arbetat på ett nytt häfte, nr 1—2/1984, av The British Tax Review. I detta häfte finns om exakt dessa frågor en förhoppningsvis klargörande uppsats som jag tar mig friheten rekommendera trots min egen medverkan vid dess tillkomst. Den utgör i varje fall den mest omfattande och aktuella monografi som f n finns i det svåröverskådliga ämnesområdet. Särtryck av denna kan intresserade få från Skattenytts expedition mot en avgift av 20 kr.

5. Slutord

Peter har vid tillkomsten av sina uttalanden tydligen närmast haft den vällovliga avsikten att väcka Englands-fararnas uppmärksamhet på eventuella skatterisker som Peter tyckt sig skönja. Emellertid finns det hos bankerna kunder, som år efter år transfererat helt efter läglighet, ofta med åratals kontinuerlig fördröjning. ''9 april-kuppen'' kan ha gått dem helt förbi. Det har med hänsyn till dessa kunder ansetts alldeles nödvändigt att utredningen fördes vidare från den punkt där Peter stannade. Situationen erinrar om de tidigare varningsmärkena vid skolorna med två springande barn. Det visade sig, att barnen uppfattade dessa till bilisterna riktade märkena som i stället riktade till dem själva, en uppmaning att aldrig passera vägen annat än springande!

Harry Margulies' inlägg

Inledningsvis antar vi att det i världen bara finns kritstrecksrandiga kostymer samt smokingar, som är en särskild form av högtidsdräkt för män. En person med svensk bakgrund definierar kostym såsom innefattande både den kritstrecksrandiga kostymen och smokingen. Han beger sig till England för att inhandla en smoking. Han har tidigare fått reda på att i England är kostym en sak och smoking någonting helt annat. När han träder in i affären och beställer en kostym kommer han att få det som man i England avser med kostym, nämligen just en kritstrecksrandig sådan. Vill han ha en smoking får han allt vara snäll och be om just en smoking.

Denna enkla avtalsanalys visar i stort situationen mellan Sverige och England och skillnaden i begreppen *inkomst* respektive *realisationsvinst*. Den engelska interna rätten skiljer sig från de flesta andra länders interna rätt. Den

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-07 17:22:41

skiljer sig också väsentligt från den svenska interna rätten. Engelsmännen har förutom ett ''resident-begrepp'' också ett särskilt ''domicile-begrepp''. Till yttermera visso beskattar man sina icke domicilierade personer enligt särskilda regler. Än viktigare är att man i engelsk rätt helt skiljer mellan ''inkomst'' och ''realisationsvinst''. Sverige och andra länder har tydligen ett intresse av att England inte skall kunna utnyttjas i skatteflyktssyfte av visst slag. Svenskarna kommer så att säga till den engelska butiken med ett önskemål. Det ligger i sakens natur att man då får använda den engelska begreppsapparaten. Om man vill förhindra att en realisationsvinst undgår beskattning i Sverige får man vara snäll att avtala om detta (vilket andra nationer tvingats göra) i sina dubbelbeskattningsavtal med England. Sverige har också funnit att det är lämpligt att göra så i det avtal som träder i kraft den 1/1 1985.

Reavinst ''beskattas endast i'' England

Så rakt in på kärnfrågan. I en artikel som dels publicerats i Meddelande nr 7 från Institut för Utländsk Rätt dels i Skattenytt har framförts den uppfattningen, att Sverige enligt det nu ikraftvarande dubbelbeskattningsavtalet med England har rätt att beskatta realisationsvinster vid aktieförsäljning i svenska företag om inte realisationsvinsten remitteras till England. Beskattning av aktievinster avhandlas i det nuvarande dubbelbeskattningsavtalet, artikel XII (3). Där sägs att vinster p g a avyttring av bl a svenska aktier skall beskattas *endast* i den stat där säljaren äger hemvist. Tveklöst är uttrycket ''endast'' ett mycket starkt och uttömmande uttryck. Avser man att någonting annat i vissa situationer skall kunna inträffa bör man nog avtala särskilt om detta och referera till uttrycket. Artikel II (2), som vi flera gånger skall återkomma till, innehåller i denna del en regel som innehåller uttrycket ''lindras''.

Den väsentliga frågan i denna del är om uttrycket ''lindras'' även innefattar sådan inkomst som enligt avtalet är helt undantagen från beskattning i den andra staten. Här kan hänvisas till ett utslag i Högsta Domstolen i Holland av 1977, domslut nr 18010 av den 26 januari 1977, citerat som BNB 1977/III. Domslutet behandlar avtalet mellan Holland och England. Artikel VI och XX i detta avtal motsvarar i detta sammanhang artikel II (2) och artikel XII (3) i det svensk/engelska avtalet. Skillnaden är dock att artikel XX i avtalet Holland/England behandlar pensioner snarare än realisationsvinsten. Det intressanta är dock att dessa pensioner skulle beskattas *endast i hemviststaten*. Domstolen fann i detta ärende att regeln i artikel XX i avtalet, som innehöll att pensioner skulle beskattas endast i hemviststaten, var en sådan fundamental regel att den endast kunde inskränkas av andra uttryckliga avtalsbestämmelser där detta klart framgick vara avsikten.

Holländska HD fann att artikel VI i det holländska/engelska avtalet (motsvarande artikel II (2) i det svensk/engelska) inte innehöll ett sådant klart uttalande. Uttrycket ''lindras'' ansågs således inte vara starkt nog att ta över en

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-07 17:22:41

avtalsbestämmelse som innehöll att beskattning *endast* kunde ske i endera staten.

Från svensk sida finns ytterligare skäl som talar för samma tolkning som holländska Högsta Domstolen har gjort. I de ursprungliga svensk/engelska avtalen av 1949 och 1960 användes exemption-metoden. Vissa slags inkomster undantogs från svensk beskattning endast under förutsättning att de beskattades i England. Realisationsvinst på försäljning av svenska aktier var dock skattefri oberoende av engelsk beskattning. När man övergick till creditmetoden 1968 bibehöll man, vad gäller realisationsvinst på aktier i svenska företag, exemption-formuleringen. Samtidigt uttalades i propositionen beträffande ändringen av transfer-regeln att det endast var fråga om formella ändringar då man i huvudsak övergick till credit. Redan av vad som ovan sagts torde man således kunnat utläsa, att Sverige inte har beskattningsrätten för realisationsvinster på aktieförsäljningar som inträffar efter utflyttningen till England. Detta har i sig ingenting med remittering till England att göra.

I dubbelbeskattningsavtal är man normalt väldigt noga med uttrycken. I vissa sammanhang talas det exempelvis om inkomster som ''får eller må beskattas'' i motsats till inkomster som ''skall beskattas enbart'' i hemvistlandet. Ofta är det så att inkomster som ''får beskattas'' går enligt credit-regler och inkomster som ''skall beskattas enbart'' i hemvistlandet behandlas enligt exemption-regler. Samma distinktion borde rimligen göras mellan uttrycket ''lindras'' och uttrycket ''beskattas endast''.

Stöd för den uppfattningen att uttrycket ''lindras'' inte är starkt nog för att ''ta över'' begreppet ''beskattas endast'' kan slutligen hämtas från det nya svensk/engelska avtalet. I artikel XXVII pkt 1 (den nya transfer-regeln) användes uttrycket ''lindras'' på samma sätt som i tidigare avtal. I artikel XXVII pkt 2 däremot används uttrycken ''relief'' och ''exempt'' bredvid varandra. Den svenska texten talar i denna del om ''exempt'' som ''befriad från'' och ''relief'' som ''berättigad till nedsättning''.

Inkomst och reavinst

Så åter till klädbutiken i England och skillnaden mellan kostym och smoking eller snarare mellan inkomst och reavinst. England har, sedan realisationsvinstskatten infördes 1965, haft en särskild *realisationsvinstskatt vid sidan av den vanliga inkomstskatten.* Det är ingen tvekan om att detta har varit känt för Sverige under lång tid.

Bland skatter som omfattas av avtalet ingår exempelvis i artikel I i det nu gällande dubbelbeskattningsavtalet mellan Sverige och England som en särskild skatt ''skatten på realisationsvinst''. När Sverige nu vill undvika vissa former av skatteflykt som är en följd av den engelska interna rätten, ligger det i sakens natur att Sverige får anpassa sig till den engelska interna rätten i denna del. Detta torde gälla inte bara definitionerna som sådana utan även tolkningen av de använda uttrycken. Med andra ord, det föreligger en mycket

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-07 17:22:41

stark presumtion för att när Sverige träffar avtal med England man måste använda det snävaste av begreppen för att vara säker på att man är överens med sin förhandlingspart.

Med inkomst avses i avtalets mening följaktligen inte realisationsvinst

Nu gäller det att dels i avtalet hitta stöd för denna ståndpunkt och dels se om man så att säga kan låsa in den här ståndpunkten med stöd av omständigheter vid avtalets ingående, tidigare avtal och omständigheterna vid ingående av det avtal som skall träda i kraft efter årsskiftet.

Vi börjar då i det nuvarande avtalet. Lydelsen av artikel XXIII — vilken artikel erhållit sin lydelse genom tilläggsprotokollet den 27 juni 1968 — d v s i samband med övriga väsentliga ändringar i denna del — ger vid handen att begreppet inkomst inte innefattar realisationsvinst. Uttrycken används vid sidan om varandra i ledet, ''som enligt svensk lag och i överensstämmelse med detta avtal, erläggs antingen direkt eller genom skatteavdrag för rörelsevinst, *inkomst eller skattepliktig realisationsvinst* från inkomskällor i Sverige . . .''.

Den historiska utvecklingen visar på samma sak. Sverige hade historiskt inga som helst beskattningsanspråk vad gäller utflyttade personer som sålde aktier i svenska företag efter utflyttningen. England införde sin nuvarande realisationsvinstbeskattning först 1965. Historiskt råder det således ingen tvekan om att avsikten när 1968 (-60) års avtal träffades någon beskattning för utflyttade svenskar inte skulle äga rum. Omständigheten att Sverige sedermera ändrade den interna rätten saknar i sammanhanget självständig betydelse. Den fråga vi skall ställa oss är snarare hur avtalet hade sett ut om Sverige redan 1968 hade velat kräva samma beskattningsrätt som man nu gör enligt 8 aprillagen.

I de ursprungliga avtalen i deras lydelser av 1949 och 1960 undantogs vissa inkomster från svensk beskattning endast under *förutsättning att de beskattades i England.* Avtalen var av exemption-modell. Mot denna bakgrund finns i båda avtalen en likalydande bestämmelse rörande transfereringar (transferregeln).

Genom 1965 års brittiska skattereform infördes reavinstbeskattning i England (capital gains tax). Det var känt för Sverige att denna skatt låg vid sidan av den ordinarie inkomstskatten. I SOU 1975:53, sid. 227, sägs exempelvis beträffande Storbritannien: ''Nya regler för realisationsvinstbeskattningen antogs emellertid genom 1965 års 'finance act'. Därmed infördes en beskattning efter amerikansk typ med en särskild skatt på vinsten när den avyttrade egendomen innehafts i mer än 12 månader.''

1968 års avtal

Genom ändringen 1968 övergick parterna från exempt-metoden till creditmetoden som huvudprincip. Transfer-regeln fick då den lydelse som nu gäller.

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-07 17:22:41

Trots övergången till credit används dock fortfarande exemption-uttrycket ''beskattas endast i'' beträffande realisationsvinster vid aktieförsäljningar.

Redan detta skulle tyda på att uttrycket ''lindras'' inte kan omfatta ett så starkt uttryck som ''beskattas endast i''. Tillika sägs i propositionen i anledning av ändringen (prop. nr 141 år 1968) på sid 25: ''Ändringen är av formell natur och har föranletts av att båda staterna avser att tillämpa credit of tax-metod (avräkning av skatt) som huvudprincip för undvikande av dubbelbeskattning (artikel IX i tilläggsprotokollet).'' Följande frågor kan nu ställas:

A. Är transferering ett villkor för skattefrihet i Sverige också vad gäller reavinster?
B. Innefattar uttrycket *inkomst* enligt avtalet också reavinst?
C. Härrör en reavinst på svenska aktier från inkomstkälla i Sverige?

A. *Är transferering ett villkor för skattefrihet i Sverige också vad gäller reavinster?*

Uttalandet i propositionen som ovan citerats indikerar att ingen ändring avsetts. Reavinster skall med andra ord liksom tidigare vara fria från beskattning i Sverige oavsett transferering. Ändringen är endast av formell natur i och med att Sverige nu har 'credit of tax' i avtalet med England. Exemption-formuleringen bibehålles i artikel XII (3) gällande realisationsvinst på aktieförsäljningar.

B. *Innefattar uttrycket inkomst enligt avtalet också reavinst?*

Här kan följanded anföras. Det är helt klart att från engelsk sida 'income' inte inkluderar 'capital gains'; att inkomst inte innefattar realisationsvinst. Det är Sverige som kommer till England och genom avtalet vill lösa vissa frågor som gäller svenska emigranter. England har ingen anledning att bekymra sig över frågan. Man beskattar inte omedelbart icke-remitterad inkomst. Jag har fått frågan utredd (bl a av den internationellt mycket kände engelske skattejuristen John F. Avery Jones) från engelsk sida. Det är fullständigt klart att uttrycket inkomst där inte innefattar realisationsvinst. Beskattning av realisationsvinsten kommer dock så småningom att ske i England. Så snart realisationsvinsten vid en senare tidpunkt förs in i England sker beskattning där. Hela realisationsvinsten kommer dessutom att beskattas i England när den inflyttades status ändras till ''domiciled'' där.

C. *Härrör en reavinst på svenska aktier från inkomstkälla i Sverige?*

Den sista frågan är huruvida det är inkomst från en *inkomstskälla i Sverige.*

I denna del drar Peter Sundgren i sin artikel några vågade slutsatser. Han anför bl a att det är ostridigt att reavinst jämställs med inkomst enligt svensk rätt. Helt ostridigt är i och för sig inte ens detta. I en publikation benämnd nr 8, ''Tax relations between the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland and the Kingdom of Sweden'', utgiven av International Bureau of Fis-

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-07 17:22:41

cal Documentation 1956, på sid. 2, säger Otto Ekenberg, den dåvarande förhandlaren av bl a svensk/engelska dubbelbeskattningsavtalet, om realisationsvinst i Sverige, att det är fråga om en ansedd inkomst. ''The basis of the imposition is the fiction of a casual profit from speculation.'' Spekulationsmotivet förvandlar en realisationsvinst till en ansedd inkomst. Det är inte så att realisationsvinst i sig är en inkomst.

Redan uttrycket ''realisationsvinst'' ligger så att säga vid sidan av det ordinarie inkomstbegreppet. (Se exempelvis titeln på Muténs avhandling ''Inkomst eller kapitalvinst''.) Däremot beskattas även realisationsvinster i Sverige inom ramen för inkomstbeskattningen. Inkomstbegreppet i Kommunalskattelagen är i sig inte definierat. Enligt den s k källteorin var inkomst ursprungligen — enligt det nationalekonomiska inkomstbegreppet — avkastning av kapitaltillgång. Äpplena från trädet var inkomst medan trädet utgjorde källa. Under realisationsvinstreglerna hörde ursprungligen t o m vinst vid avyttringen av alla slags anläggningstillgångar i jordbruk och rörelse. Efter hand minskades området för reavinstbeskattning och ökades området för beskattning så som för inkomst av respektive förvärvskälla rörelse och jordbruk.

Först 1967 i prop. 153 sid. 123 gör departementschefen delvis avsteg från tanken att det endast är spekulationsvinster ''som betraktas ligga så nära avkastning att de borde inkomstbeskattas''. Av jämlikhetsskäl kommer departementschefen där fram till, att ''ett benhårt fasthållande av den ursprungliga skillnaden mellan inkomst och realisationsvinst (synes) strida mot en annan av de grundläggande principerna för vår beskattning, nämligen skatteförmågoprincipen''.

Avtalstolkning

Peter Sundgren menar vidare, eftersom remittance-regeln gäller ett svenskt skatteanspråk som skall avgöras i svensk skattedomstol skall begreppet ''inkomst'' anses ha den betydelse som uttrycket har enligt gällande svensk rätt. Uttryckets innebörd är ingalunda entydig ens enligt svensk rätt. Men påståendet att man skall tolka uttrycket inkomst enligt svensk rätt är än mer vågat. *Ett avtal skall tolkas på dess egna meriter.*

Man skall uttömma varje möjlighet att tolka avtalet så som det avsetts av de avtalande parterna att tolkas innan man hemfaller åt den interna rätten. Jag kan i denna del hänvisa bl a till vad Gustaf Lindencrona anfört i Skatter och Kapitalflykt. På sid. 157 citeras i en not bl a KGA Sandström. KGA Sandström behandlar ''frågan, huruvida två stater som med varandra träffat dubbelbeskattningsavtal, äga ändra sin skattelagstiftning och därmed i sak även ändra innebörden av avtalet'' i skriften Svenska Dubbelbeskattningsavtal. Sandström ställer sig negativ till tanken.

Avtalet är ett folkrättsligt avtal mellan Sverige och en annan stat. Det är na-

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-07 17:22:41

turligt som vid all annan avtalstolkning att man försöker avgöra vad parterna avsett. Om man således av det gällande avtalet kan utläsa att artikel XXIII talar om realisationsvinst vid sidan om inkomst måste man tolka artikel II (2) på det viset att inkomst inte innefattar uttrycket realisationsvinst.

Wien-konventionen om Lag om internationella avtal av den 27/1 1980 har undertecknats av såväl Sverige som England. Artikel 31 (1) stadgar: ''A treaty shall be interpreted in good faith in accordance with the ordinary meaning to be given to the terms of the treaty in their context and in the light of its object and purpose.''

Om man inte kan finna en terms ordinarie mening skall man enligt Wienkonventionen gå vidare t o m så långt som till senare avtal mellan parterna, vilket framgår av artikel 31 (3) i Wien-konventionen:

''There shall be taken into account, together with the context:
(a) any subsequent agreement between the parties regarding the interpretation of the treaty or the application of its provisions;
(b) any subsequent practice in the application of the treaty which establishes the agreement of the parties regarding its interpretation;
(c) any relevant rules of international law applicable in the relations between the parties.''

Regeringsrätten

Regeringsrätten har, i det fåtal fall som varit uppe för behandling, så långt det varit möjligt visat att man vill uttömma avtalet först. Detta är en naturlig följd av att avtalet ju inskränker den interna rätten. Avtalets termer skall då i första hand också uttolkas enligt den mening avtalet återspeglar.

I ett regeringsrättsutslag med dom den 26 juni 1972 tar Regeringsrätten ställning till vissa tolkningsproblem rörande en i Italien bosatt person. Regeringsrätten grundar där sin bedömning utifrån att ''beskattningsrätten i fråga om enskild pension i regel tilldelas mottagarens bosättningsland''. Mot denna bakgrund säger Regeringsrätten att nu ifrågavarande dubbelbeskattningsavtal i förevarande hänseende tolkas så, att enskild pension ej omfattas av inkomst av personligt arbete. Här har Regeringsrätten tydligen, för att citera Lindencrona (sid. 165), ''inte bara underlåtit att falla tillbaka på den interna svenska rättens definitioner utan också hämtat ledning vid tolkning av detta avtal ur andra avtal''.

Ett ytterligare fall är RÅ 1981 1:19 som handlade om ett svenskt aktiebolags försäljning av andelar i ett tyskt kommanditbolag skulle få beskattas i Sverige. Utgången i målet hängde helt på om kommanditbolaget skulle anses vara ett 'Personengesellschaft' eller inte. Regeringsrätten fann att ''bolagen är vid tolkningen av avtalet *att jämställa med ett svenskt kommanditbolag''*. (Understrykningen gjord av mig.) Även här har Regeringsrätten visat sin klara vil-

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-07 17:22:41

ja att först uttöma avtalet innan man hemfaller åt en tolkning av begrepp enligt den svenska interna rätten.

Slutligen skall också nämnas RÅ 1979 Aa 5. Detta regeringsrättsavgörande avhandlas inom ramen för avtalet mellan Sverige och Frankrike. Omständigheterna var följande. Den skattskyldige ansågs med stöd av den interna rätten ha varit bosatt i Sverige. Rättsnämnden säger i denna del: ''Sökanden kommer efter utflyttningen att ha kvar sin familj i Sverige och har familjebostad till förfogande här.'' På grund härav förklarar nämnden att vid tillämpningen av avtalet sökanden skall anses ha skatterättsligt hemvist i Sverige. Sökanden anförde besvär. Regeringsrätten har samma tolkning som Rättsnämnden beträffande frågan om var den skattskyldige skall anses ha skatterättsligt hemvist enligt den interna svenska rätten. Hans hemvist hänföres till Sverige. Den oväntade utgången gäller emellertid hur avtalet skall tolkas. Här säger Regeringsrätten: ''Vad gäller S:s andra fråga erinras, om att enligt punkt 12 av protokollet i dubbelbeskattningsavtalet med Frankrike skall gälla, att vid tvivelsmål rörande frågan, i vilken av de båda staterna en fysisk person skall anses ha sitt skatterättsliga hemvist, avgörande skall träffas genom särskild överenskommelse mellan de båda staternas högsta finansmyndigheter.'' Regeringsrätten kan med hänsyn härtill inte lämna förhandsbesked. Det intressanta är att man inte hemfallit till en tolkning åt den interna rätten. I stället har Regeringsrätten valt att direkt gå på avtalet.

Skall man tala om någon linje i dubbelbeskattningsavtalsrätten är det nog snarare så att man i första hand skall uttömma alla möjligheter att tolka avtalet innan man hemfaller åt Peter Sundgrens metod att direkt gå på den interna rättens tolkning av en viss bestämmelse. Hela resonemanget ovan kan rent av förefalla överdrivet när man ser till bestämmelsen i avtalets artikel II (3) (nuvarande Sverige/England-avtal). Där sägs nämligen:

''Då en av staterna tillämpar bestämmelserna i detta avtal, skall såvitt icke *sammanhanget annorlunda kräver,* varje däri förekommande uttryck, vars innebörd icke särskilt angivits, anses hava den betydelsen som uttrycket har enligt gällande lagar inom den ifrågavarande staten rörande sådana skatter, som är föremål för avtalet.'' (Min kursivering.) Här kräver sammanhanget annorlunda.

''Inkomstkälla'' — ''förvärvskälla''

Beträffande tolkningen av uttrycket ''inkomstkälla'' i avtalet är Peter Sundgren allra mest vågad. Uttrycket *inkomstkälla definieras* över huvud taget *inte ens i den interna svenska skatterätten.* Man talar i Kommunalskattelagen om *förvärvskälla.* Bara den omständigheten att realisationsvinster vid svenska aktieförsäljningar numera förts in i uppräkningen i 53 § 1 mom a Kommunalskattelagen innebär ingalunda att det är fråga om inkomst från en inkomstkälla i Sverige. Man får även här komma ihåg att uttrycket i avtalet

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-07 17:22:41

tillkommit p g a engelsk intern rätt. Hela avtalstolkningen skall göras utifrån detta synsätt. Signifikant för uttrycket inkomstkälla är inte minst att källan finns kvar såväl före som efter det att avkastningen åtnjutits. En aktie (= källan) finns ju kvar såväl före som efter utdelningens avlämnande. En revers finns kvar hos ägaren såväl före som efter det att räntan betalats. En obligation finns kvar såväl före som efter räntekupongen utnyttjats.

Följande exempel torde klargöra situationen. Sverige antas i uppräkningen i 53 § 1 mom a Kommunalskattelagen föra in engelska offentliga pensioner. Det förefaller otroligt att engelska statspensioner skulle anses hänförliga till inkomstkälla i Sverige bara för att Sverige gjort denna ändring i sin interna rätt.

Ett problem som är en följd av 8 april-lagen hänger samman med att denna lag gäller svenska aktier. Svenska aktier handlas emellanåt på utländska börser. Det torde vara solklart att bara den omständigheten att en aktie finns på en viss börs eller fysiskt är placerad på ett visst ställe inte utgör förutsättning för beskattning. *Internationellt* är det en helt *klar princip* (med mycket specifika undantag) *att värdestegringsvinster på aktier beskattas i den skattskyldiges hemviststat*. Detta av det naturliga skälet att man *inte kan hänföra källan till* någon *annan plats*.

Detta källproblem måste på något sätt lösas. I det nya svensk/engelska avtalet har man valt en lösning som innebär, att bl a ''. . . realisationsvinst, som tillkommer en person med hemvist i en avtalsslutande stat vilken *får beskattas* i den andra avtalsslutande staten i enlighet med detta avtal, *anses härröra från källa* i denna andra avtalsslutande stat''. (Artikel 22.4. Min kursivering.) Bara den omständigheten att Sverige räknar upp vissa typer av realisationsvinster i 53 § Kommunalskattelagen utgör ingalunda skäl för att realisationsvinster härrör från inkomstkälla i Sverige.

Den engelska uppfattningen

En utredning från engelskt håll visar att man där är helt klar över att de påståenden som framförts av Sundgren inte är korrekta. En ledande engelsk 'tax counsel' (David Milne) säger i ett yttrande: ''As a matter of UK law, this is not in my opinion correct. A gain from the disposal of shares otherwise than in the cause of a trade of share dealing is a gain of a capital nature, and not a gain of an income nature. This would continue to be so even if there were a change in the UK law so that gains on the disposal of shares were taxed as income, . . .''

''The position is in my view made clear by the fact that article II (2) only applies to income ''from a source'' in Sweden which is subject to tax on the remittance basis in the UK. As I have said, the gain made on a sale of shares in a Swedish company is not in UK law ''income'', but *still less* is it ''income from a source'' in Sweden. The concept of income from a ''source'' is very well es-

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-07 17:22:41

tablished in UK law, and envisages that the source is like a tree which produces the income as fruit for its owner; the person receiving the income normaly owns the ''source'' both before and after the income is generated.''
Låt oss sammanfatta så här långt. Den historiska genomgången visar att realisationsvinstbeskattning aldrig varit avsikten från svensk sida före 8 aprillagens tillkomst.

Denna omständighet att Sverige ändrar sina interna regler och inför 8 aprillagen innebär i sig ingen förändring av dubbelbeskattningsavtalets innehåll. Sverige hade över huvud taget inget beskattnings anspråk när avtalet träffades. Det nuvarande avtalet tyder i allt väsentligt på att realisationsvinstbeskattning inte kan ifrågakomma.

Nya svensk/engelska avtalet

Återstår så att titta på om vi kan hämta ledning i det nya svensk/engelska dubbelbeskattningsavtalet. Redan rubriken är slående. I rubriken till det nya svensk/engelska avtalet talas om realisationsvinst vid sidan av inkomst. Motsvarigheten till nuvarande artikel II (2) har ändrats till att även innefatta realistionsvinst vid sidan av inkomst.

I samband med tillkomsten av det nya englandsavtalet säger Skatteutskottet i SKU 1983/84:3: ''Vid behandligen av den proposition som innehöll förslaget om en utvidgning av möjligheterna att i Sverige beskatta realisationsvinster på aktier o d vid överlåtelser som skedde i samband med flyttning utomlands underströk Skatteutskottet — med Riksdagens godkännande — angelägenheten av att man vid kommande förhandlingar rörande dubbelbeskattningsavtal hävdade de svenska anspråken på detta område. Förslaget i propositionen innebär att man — så långt det varit möjligt — tillgodosett detta önskemål.''

Alla andra avtal Sverige ingått ungefär samtidigt med det nya englandsavtalet har inte alls denna distinktion mellan inkomst och realisationsvinst. Sverige har alltså visat sin klara vilja att *i det nya avtalet förhindra skatteflykt av visst slag* gentemot England och därvid också visat att man har anpassat sig till den engelska interna rätten. Utformningen av den nya artikel XXVII, som ersätter nuvarande II (2), ger klart vid handen att det inte varit en slump att nuvarande artikel II (2) har sin nuvarande lydelse. Realisationsvinstbeskattning har aldrig varit avsedd förrän 8 april-lagen infördes.

Engelska behöriga myndigheten

Ytterligare ledning för tolkning av det nuvarande avtalet kan hämtas i ett tal av den brittiske finansministern inför det engelska parlamentet nästan ett år efter införandet av den svenska 8 april-lagen. Han säger där: ''On capital gains, a provision has been included at Swedens request, which will, subject to certain conditions, allow Sweden to tax Swedish nationals resident in the UK on gains arrising from the sale of shares in Swedish companies. That provision

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-07 17:22:41

is aimed at countering a form of tax avoidance which can arise when an individual changes his country of residence immediately before the disposal of large share holdings. The result can be that no tax is payable in either country because of the manipulation of the dates of sale of shares and the change of residence."

Vad ministern här talar om är att en person kan *flytta ut ur Sverige* omedelbart *före försäljningen av större aktieposter.* Det resultat som kan inträffa är att *ingen skatt skall betalas i någondera landet.*

På engelskt håll har utredning visat att det bara finns en enda situation där resultatet kan bli att ingen skatt skall betalas i någondera landet, nämligen att *aktierna säljs efter utflyttningen* från Sverige men att *realisationsvinsten inte remitteras till England.*

Ministern säger vidare i sitt tal att det är ingenting unikt med den svenska realisationsvinstskattebestämmelsen. Det finns, säger han, 20 länder där de engelska avtalen innehåller en skatteflyktsregel gällande just *realisationsvinstskatter,* ungefär i linje med den engelsk/svenska avtalsbestämmelsen. Ser vi exempelvis på det Irlands/Engelska avtalet finns det en särskild transferregel gällande inkomst och en särskild transferregel gällande just realisationsvinst.

Alla länder som således har velat undvika skatteflykt med användande av den engelska interna rätten har *tvingats anpassa sig till just den engelska interna rätten* i sina dubbelbeskattningsavtal. Detta är ju väldigt naturligt med hänsyn till syftet med bestämmelsen.

Den slutsats man kan dra av ovanstående genomgång är, att hade Sverige från början haft 8 april-lagen vid tillkomsten av 1969 års protokoll, hade naturligtvis det svensk/engelska avtalet sett ut precis som det nya svensk/engelska avtalet ser ut. En särskild bestämmelse gällande realisationsvinstbeskattning hade funnits inskriven i avtalet. Reavinst hade i avtalet precis som nu behandlats särskilt och vid sidan av det vanliga inkomstbegreppet i avtalets mening.

Utredningsmaterialet som ligger till grund för denna artikel har ställts till den engelska behöriga myndighetens förfogande. Därifrån har man på en direkt fråga avlämnat följande svar. "On the information that we now have available, the UK Inland Revenue is prepared to approach the Swedish Ministry of Finance on the basis that the treatment of gains from the alienation of property in Sweden by residents of the UK is not authorized under the 1961 convention (as amended by the 1968 protocol)." Den engelska behöriga myndighetens uppfattning är i denna del helt klar och har till yttermera visso stöd i den engelska finansministerns uttalande inför det engelska parlamentet.

Ovanligt nog har man därifrån också förklarat sig beredd på att ta upp enskilda frågor till ömsesidig överenskommelse enligt artikel X i 1968 (nr 2) års protokoll.

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-07 17:22:41